

Reactienota

Inzake

het concept 'Beleid onderhoudsplichten oeververdedigingswerken'

Indiener	Onderwerp		Verwijzing naar beleid	Zienswijze	Onze reactie
Gemeente Groningen	Gedeelde onderhoudsplicht / onderhoudsplichtigen en kostenverdeling		-	Punt 1: In uw ontwerp geeft u aan dat het huidige beleidskader niet de mogelijkheid voor een gedeelde onderhoudsplicht kent. Deze heeft u in het onderhavige ontwerp geïntroduceerd en daarbij aangegeven dat het uitgangspunt hierbij is dat de onderhoudsplicht wordt bepaald op basis van de functie van en het belang bij instandhouding van het oeververdedigingswerk en dat bij gedeelde functie en gedeeld belang er een gedeelde onderhoudsplicht is. We zijn van mening dat in het ontwerp onvoldoende is ingegaan op de voorwaarden, criteria en concrete afspraken bij de gedeelde onderhoudsplicht en achten het daarom onwenselijk om de onderhoudsplicht te delen.	Punt 1: Het waterschap heeft een principiële keuze gemaakt door de onderhoudsverantwoordelijkheid voor een oeververdedigingswerk te koppelen aan de functie van dit werk. Bij een gedeeld belang hoort, naar onze mening, redelijkerwijs een gedeelde onderhoudsverantwoordelijkheid. Het beleid voldoet daarmee, anders dan in het huidige beleid, aan het rechtsgelijkheidsbeginsel. Wij zijn van mening dat in het beleid op voldoende wijze is onderbouwd in welke situaties er sprake is van een gedeeld belang en daarmee van een gedeelde onderhoudsplicht. Wel hebben wij – mede naar aanleiding van uw zienswijze – nog eens kritisch gekeken naar de beleidstekst en deze verduidelijkt wat betreft de gedeelde onderhoudsplicht.

Gemeente het Hogeland	Gedeelde onderhoudsplicht introduceren		p. 1 en p. 2 - § 1.1, § 1.2 en § 1.3	Punt 2: Aan paragrafen 1.1, 1.2 en 1.3 willen wij graag toevoegen dat, zoals uit de verdere onderdelen van het beleid volgt, sprake kan zijn van een gedeelde onderhoudsplicht, dus van onderhoudsplichtigen. Daarbij kan er gekozen worden om naar paragraaf 6.2.4 te verwijzen. Het introduceren van deze systematiek is een dermate vergaande wijziging in het beleid, dat dit wat ons betreft benadrukt moet worden in het eerste hoofdstuk van het beleid;	Punt 2: U heeft gelijk dat dit een belangrijk onderdeel is van het beleid en dat het goed zou zijn om dit in het document te benoemen. De vraag is of hoofdstuk 1 daarvoor de aangewezen plek is. Wij hebben besloten om in de inleiding (bij doel) aan te geven dat er eerlijke regels moeten komen. Het beleidsuitgangspunt dat bij een gedeeld belang een gedeelde onderhoudsplicht hoort, vloeit daar naar onze mening uiteindelijk uit voort. Zie ook onze reactie op punt 3.
	Onderhoudsplichtverdeling in paragraaf 4.2		p. 17 - § 4.2	Punt 3: Een van de meest opvallende wijzigingen in het beleid is het opnemen van de onderhoudsplichtverdeling. Met dit nieuwe beleid wordt het bestaan hiervan verankerd in uw werkwijze. De verdeling heeft gevolgen voor veel partijen; afhankelijk van de belangen worden de onderhoudsplicht en de daarmee samenhangende kosten redelijkerwijs verdeeld. Dat deze systematiek onderdeel uit gaat maken van uw beleid, volgt niet uit paragraaf 4.2, waarin het doel van dit beleid wordt omschreven. Het benoemen van het introduceren van de onderhoudsverplichting, bijvoorbeeld met verwijzing naar paragraaf 6.2.4, lijkt ons hier aangewezen	Punt 3: In paragraaf 4.2 wordt kernachtig het doel van het beleid omschreven. Hierin is de verdeling van de onderhoudsplicht niet expliciet in opgenomen, omdat de verdeling van de onderhoudsplicht enkel als <u>één van de beleidsuitgangspunten</u> van het nieuwe beleid onderdeel uitmaakt van het nieuwe beleidskader, maar niet de aanleiding is voor de totstandkoming van het beleid. Impliciet kan in de volgende zinsnede wel de introductie van het beleidsuitgangspunt met betrekking tot de verdeling van de onderhoudsplicht gelezen worden: “de aanwijzing van de onderhoudsplichtige en onderhoudsverplichting en de uiteindelijke toedeling van de kosten op een eenduidige, transparante en <u>eerlijke</u> wijze plaatsvindt”. Een verwijzing naar paragraaf 6.2.4 lijkt ons derhalve niet nodig.
	Meer aandacht aan de uitleg van de onderhoudsplichtverdeling		p. 32 en 33 § 6.2.4	Punt 4: Dat de onderhoudsplichtverdeling wordt geïntroduceerd, juichen wij toe. Omdat dit een nieuw beleidsuitgangspunt is én dit een meer materiaal ingewikkeld onderwerp betreft, lijkt het ons goed om meer aandacht te geven aan de uitleg hiervan. Hoe worden percentages bepaald? Hoe wordt het doorstroomprofiel ter plaatse bepaald? Wat is daarvoor nodig? Het actuele doorstroomprofiel moet volgens ons gemeten	Punt 4: Mede naar aanleiding van uw zienswijze hebben wij besloten tot een wijziging in de systematiek van de verdeling van de onderhoudsplicht. We hebben besloten om in de vergunning niet langer het percentage (25, 50, 75 of 100%) op te nemen maar alleen de vaststelling van een gedeelde onderhoudsplicht, de constatering dat er meerdere onderhoudsplichtigen zijn en wie dat zijn. Voor

				worden om de verdeling vast te kunnen stellen, vooral indien daarover discussie bestaat. De actuele meting kan immers afwijken van het 'schone' en huidige leggerbakje, met als gevolg dat het doorstroomprofiel tocht krapper is, waardoor er een belang ontstaat aan de kant van het waterschap	de kostenverdeling hebben we besloten om uit te gaan van de voor partijen benodigde constructie. Het uitgangspunt is dat het waterschap bijdraagt op basis van de minimaal voor het waterschap benodigde constructie. Eventuele meerkosten (bijvoorbeeld de aangrenzende eigenaar wil een zwaardere constructie) komen dan voor rekening van de aangrenzende eigenaar (of andere belanghebbende). Met betrekking tot uw opmerking over de uitleg van de bepaling van het waterschapbelang verwijzen wij u in eerste instantie naar de Werkwijze die als bijlage in het beleidskader is opgenomen. Hierin staat redelijk gedetailleerd aangegeven hoe de onderhoudsplicht wordt bepaald. Met betrekking tot uw opmerking over het schone leggerbakje merken wij op dat wij rekenen met het daadwerkelijk aanwezige doorstroomprofiel. Het waterschap baseert zich hierbij op het grote aantal ingemeten dwarsprofielen. In aansluiting hierop hebben wij in § 4.4.2 in het blauwe kader enkele verduidelijkende afbeeldingen toegevoegd. Ingeval bij een aanwijzing van een onderhoudsplicht de motivering van het waterschap voor wat betreft het ontbreken van een waterschaps-belang door de aangewezen onderhoudsplichtige niet gevolgd wordt, staat het deze partij vrij om aan de hand van een contra-expertise het waterschap te wijzen op een onjuiste onderbouwing. Afhankelijk van de procedure, zou dat kunnen voordat het waterschap tot besluitvorming overgaat, bijvoorbeeld via een zienswijze of na besluitvorming via de bezwaarschriftprocedure.
	Buitengewoon onderhoud		p. 35 - § 7.3.1	Punt 5: Deze paragraaf ziet volgens de titel van de paragraaf op regulier onderhoud. Ziet deze paragraaf ook op buitengewoon onderhoud zoals bedoeld in uw Keur? Indien dat niet zo is, zien paragraaf 7.3.2. e.v. daar dan wel	Punt 5: De bestaande tekst was hier niet voldoende duidelijk over. Zoals wij in onze reactie op punt 4 hebben aangegeven hebben wij besloten de systematiek van de verdeling van

				op? En geldt de onderhoudsplichtverdeling voor regulier onderhoud in gelijke mate ook voor buitengewoon onderhoud? Ter illustratie: bij de volledige vervanging van oeververdedigingswerk met een 50/50 onderhoudsplichtverdeling (aangrenzend eigenaar/waterschap): worden de vervangingskosten dan ook 50/50 verdeeld?	de onderhoudsplicht te wijzigen. Omdat we niet langer met een formeel vastgelegde verdeling van de onderhoudsplicht (percentage) werken, is het niet mogelijk om deze verdeelsleutel voor regulier (levensduur verlengend) onderhoud te hanteren. In navolging op de nieuwe methodiek voor de kostenverdeling bij aanleg of vervanging zullen partijen onderling afspraken maken en vastleggen. Omdat de tekst teruggrijpt op de systematiek voor nieuwe aanleg/vervanging is besloten de volgorde van de paragrafen te wijzigen (§ 7.3.1 <i>oud</i> wordt § 7.3.2. <i>nieuw</i>) De titel van wat in het ontwerpbeleid § 7.3.2. was, wordt gewijzigd in "Nieuwe aanleg of vervanging van bestaand oeververdedigingswerk". Voorts wordt met "regulier onderhoud" zowel het gewoon als buitengewoon onderhoud bedoeld. De onderhoudsplichtige(n), al dan niet gedeeld, hebben de plicht om het werk in stand te houden. Hiervoor kan zowel enkel gewoon onderhoud nodig zijn (bijv. verwijderen van beplanting die beschoeiing kan aantasten) of buitengewoon onderhoud (vervanging/aanpassingen in ligging, vorm, afmeting of constructie).
			p. 40 - § 8.1	Punt 6: Hier wordt weergegeven dat de situatie zich kan voordoen dat de onderhoudsplicht kan worden overgenomen door het Waterschap. Daarbij is aangegeven: 'Wel zal het over te nemen oeververdedigingswerk in een voldoende goede staat van onderhoud moeten verkeren.' In dit soort gevallen lijkt het ons redelijk om eerst te bepalen of, conform dit (nieuwe) beleid, sprake is van een gedeelde onderhoudsplicht. De kosten voor het in een voldoende goede staat houden kunnen dan conform die onderhoudsplichtverdeling toegedeeld worden;	Punt 6: Zoals in § 8.1 is aangegeven, is het uitgangspunt dat bestaande vergunningen worden gerespecteerd. Ook is het uitgangspunt dat de bestaande onderhoudsplichtige het werk in goede staat brengt t.b.v. de overdracht (lees: nieuwe vergunning met aanwijzing onderhoudsplicht). Dit werkt 2 kanten op. Wanneer in de huidige situatie het waterschap onderhoudsplichtig is, moeten wij bij eventuele overdracht er ook voor zorgen dat het werk zich in goede staat bevindt. Andersom geldt dat ook voor de situatie waarin het waterschap als onderhoudsplichtige wordt aangewezen. Dit

					betekent dus dat een nieuwe gedeelde onderhoudsplicht pas geëffectueerd kan worden wanneer de aanleg of wijziging van een bestaande of nieuwe constructie is voltooid.
Gemeente Eemdelta	Toewijzen op basis van belanghebbende		--	Punt 7: Het uitgangspunt is dat de onderhoudsplicht (hierna: OHP) ten aanzien van het oeververdedigingswerk (hierna: OVW) wordt toegewezen op basis van belanghebbende. Laat dit dan in alle situaties het uitgangspunt zijn, ook in stedelijke gebieden. De belangenafweging en kostendeling is óók in stedelijke gebieden bruikbaar.	Punt 7: Dat is een correcte constatering. Het maakt voor de toedeling van de onderhoudsplicht in principe niet uit of een OVW binnen of buiten bebouwd gebied ligt. Het gaat immers om de functie van het OVW en daarmee het belang voor betrokken partijen. Het is wel zo dat in bebouwd gebied veelal sprake is van een meer intensief grondgebruik waarbij relatief vaak het terrein tot aan de watergang wordt benut, waardoor er vaker sprake is van een belang van de aangrenzende eigenaar voor het in stand houden van constructies die de gebruiksfuncties van de aangrenzende percelen ondersteunen. Opgemerkt wordt dat in het ontwerpbeleid nog de term “stedelijk gebied” wordt gehanteerd. Om misverstanden te voorkomen (dat het niet alleen over de stad Groningen en Appingedam gaat) zal de term bebouwd gebied worden gehanteerd.
Gemeente Groningen	Overdracht		p. 34 - § 7.2.2	Punt 8: De overdracht van onderhoudsplicht kan grote financiële gevolgen hebben. Welke gevolgen dat zijn, is door u niet in kaart gebracht. Het is voor ons daarom moeilijk in te schatten, wat het nieuwe beleid straks financieel voor ons betekent. Graag zien wij in het ontwerp meer duidelijkheid hierover.	Punt 8: Zoals ook in onze reactie op punt 6 is aangegeven, zal – in het geval van overdracht – de bestaande onderhoudsplichtige het werk in goede staat moeten brengen. Een dergelijke aanpak is overigens niet ongebruikelijk bij de overdracht van assets tussen overheden. Dat betekent ook dat de financiële gevolgen van het nieuwe beleid zich pas op langere termijn manifesteren. Voor deze categorie (bestaande onderhoudsplichtigen) zal het nieuwe beleid pas op langere termijn effect hebben. Hoewel voor nog lang niet alle trajecten op basis van het nieuwe beleid de onderhoudsplicht in beeld is, is onze verwachting dat het zeker niet alleen gaat om verschuivingen in het nadeel van de

					aangrenzende eigenaren. Anders ligt dit voor oeververdedigingswerken waarvan de onderhoudsplicht nu niet bekend is, die zonder rechtsgeldige titel in ons watersysteem aanwezig zijn en die volgens het nieuwe beleid enkel in het belang van een aangrenzend eigenaar zijn aangelegd. Wij vinden het niet onredelijk dat de aangrenzende eigenaar dan de kosten voor het onderhoud moet dragen. Overigens geldt ook hier in de praktijk dat niet al deze OVW's terstond moeten worden vervangen. Verder merken wij op dat juist de gebiedsprocessen bedoeld zijn om a. duidelijkheid te krijgen over wie waarvoor verantwoordelijk is en b. welke afspraken gemaakt worden over de toekomstige vervanging en het eventueel delen van de kosten.
Gemeente het Hogeland			p. 34 - § 7.2.2	Punt 9: Omdat de overdracht een sterk juridisch karakter heeft, lijkt het ons goed om de relevante bepalingen te benoemen, al dan niet in een voetnoot. Dan kan geen discussie ontstaan over de formeel wettelijke vereisten die gelden bij deze overdracht.	Punt 9: Voor de aanwijzing van de onderhoudsplichtige is in paragraaf 6.1 verwezen naar de relevante juridische artikelen die daarvoor de juridische grondslag vormen. De aanwijzing van een gedeelde onderhoudsplicht komt voort uit enkele geschreven en ongeschreven beginselen van behoorlijk bestuur: zoals het rechtsgelijkheidsbeginsel, het rechtszekerheidsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en het verbod van <i>détournement de pouvoir</i>¹. Een expliciete verwijzing naar de geschreven beginselen van behoorlijk bestuur lijkt ons geen toegevoegde waarde hebben voor het beleid.
Staatsbos-beheer	Niet bijdragen in de kosten		--	Punt 10: Vanuit de geconstateerde belangen, maar ook vanuit het standpunt dat er een verantwoordelijkheid is	Punt 10: Het waterschap heeft bij de uitvoering van taken rekening te houden met de

				voor de veroorzaker van de oeverafslag (water en/of vaarwegbeheerder) is Staatsbosbeheer van mening dat wij niet aan de kosten hoeven bij de dragen anders dan via de waterschapsbelastingen reeds gebeurd. Ik wil u vragen om hier in uw vast te stellen uitgangspunten en beslisboom rekening mee te houden.	Waterschapswet en de Waterwet. Op grond van deze wetgeving is het waterschap primair verantwoordelijk voor waterhuishoudkundig beheer van het watersysteem. Concreet houdt dit in dat wij moeten zorgen dat de dijken voldoende hoog en sterk zijn en de watergangen in staat zijn om het water aan en af te voeren. Om te voorkomen dat door afkalving van oevers de watergangen te krap worden of de keringen worden aangetast zal het waterschap maatregelen nemen om deze afkalving tegen te gaan. In dat geval is er dan sprake van een belang van het waterschap. Volgens een recente uitspraak van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch² reikt de onderhoudsplicht van een Waterschap echter niet zover. Waterschappen zijn namelijk, aldus de rechtbank, niet gehouden dergelijke beschoeiingen te onderhouden met als doel het voorkomen dat aangrenzende perceeleigenaren schade leiden door uitspoeling van hun grond. De taak voor het Waterschap omvat niet meer dan nodig is voor de waterkering en een deugdelijke waterhuishouding. Dit betekent dus voor die gevallen waar Staatsbosbeheer eigenaar is van aan de watergang grenzende percelen dat Staatsbosbeheer als onderhoudsplichtige kan zijn of worden aangewezen als onderhoudsplichtige van oeververdedigingswerken, die geen functie hebben in de uitvoering van voornoemde wettelijke taken die aan het waterschap zijn toevertrouwd, maar die wel een functie hebben in het voorkomen dat grond van Staatsbosbeheer afkalft.
Gemeente Noordenveld	<u>Consequenties – gevolgen</u> 's-Hertogenbosch, 13 april 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:1083.		--	Punt 11: Wij hebben geen budget en capaciteit om dit beleid tot uitvoering te brengen. Wij willen uw aandacht vragen voor de gevolgen van dit beleid voor ons als	Punt 11: Zie ook onze reactie op punt 8. Het is niet zo dat per definitie alle kosten naar uw gemeente gaan. Het waterschap wil dit

				gemeente. Wij hebben geen budget en capaciteit om de gevolgen van het beleid te kunnen dragen.	zorgvuldig oppakken. Dat is ook de reden dat het waterschap via zogenaamde gebiedsprocessen met bewoners, bedrijven maar ook met u als gemeente in gesprek zal gaan om a. te bekijken wat het effect is van het beleid in concrete situaties en b. welke afspraken er gemaakt gaan worden. Overigens is in veel gevallen waarin de gemeente als wegbeheerder wegen langs watergangen in beheer heeft via vergunningverlening reeds een onderhoudsplicht bij de gemeente neergelegd voor oeververdedigingswerken die (mede) een functie hebben om de weg in stand te houden. Daar waar het waterschap, op grond van het nieuwe beleid, constateert dat er ook een belang van het waterschap gemoeid is bij de instandhouding van die oeververdedigingswerken waarvoor nu de gemeente onderhoudsplichtig is, zal dit in de toekomst een gedeelde onderhoudsplicht gaan gelden. Dit betekent in concrete gevallen dat de gemeente in de toekomst minder budget zou hoeven vrij te maken voor het onderhoud/vervanging van de hier bedoelde oeververdedigingswerken. Ten opzichte van het huidige beleid heeft het nieuwe beleid in sommige gevallen dus een begunstigende werking.
Gemeente Eemdelta	Pilot = tussenstap		--	Punt 12: Uiteraard zijn wij bereid om mee te werken aan de pilot ten aanzien van het Damsterdiep, met de insteek dat een voor alle partijen werkbaar oplossing c.q. werkwijze ontstaat. Echter is het lastig om op voorhand in te stemmen met een beleidsdocument terwijl de consequenties, onder andere financieel, nog niet helemaal helder zijn. Bovendien is de pilot langs het Damsterdiep nog niet afgerond en geëvalueerd; hoe de voorgenomen aanpak in de praktijk uitvalt voor betrokken partijen en onze inwoners is derhalve niet exact bekend. Wij beschouwen aankomende pilot daarom als een 'tussenstap', waarbij de lessen en ervaringen die het	Punt 12: Wij zijn blij te horen dat de gemeente Eemdelta wil meewerken met de pilot in het Damsterdiepgebied. Met betrekking tot het vaststellen van het beleidskader merken wij op dat het een bevoegdheid is van het waterschap om beleid op te stellen, daarvoor zelf het moment te kiezen waarop het beleid wordt vastgesteld en bij degenen die de effecten van het beleid gaan ondervinden duidelijk te maken dat we hierbij niet over één nacht ijs zijn gegaan. Bij de ontwikkeling van het beleid hebben wij o.a. geput uit een pilot met de gemeente Het

				oplevert nog verwerkt moeten/kunnen worden in het beleidsdocument. Wat dat betreft was het logischer geweest om eerst de pilot uit te voeren, de input mee te nemen en vervolgens het beleidsdocument op- en vast te stellen	Hogeland waar we aan de hand van diverse casussen hebben gekeken wat het betekent als je uitgaat van het belang van een constructie voor beide partijen. Ook hebben wij de afgelopen 2 jaar een groot aantal casussen aan de hand van het beoogde beleidskader getoetst. Hierbij hebben wij geconstateerd dat het kader leidt tot bruikbare en uitlegbare oordelen. Het waterschap hecht veel belang aan de komende pilot in het Damsterdiepgebied. We gaan dan zien hoe het beleid werkt. Zoals het voor dit onderwerp verantwoordelijke DB-lid Annette van Velde in haar presentatie van 29 november 2021 heeft aangegeven, wil het waterschap met deze pilot graag leren. Ze gaf ook aan dat het nieuwe beleid "Niet in beton is gegoten". M.a.w. de implementatie van het beleid is maatwerk. Het beleid zal dit jaar aan het Algemeen Bestuur van het waterschap ter vaststelling worden aangeboden. De pilot heeft vooral betrekking op de implementatie van het beleid en met name de snelheid waarop het beleid in praktijk zal worden gebracht. Het is voor ons geen optie om de vaststelling van het beleid uit te stellen tot na beëindiging van de pilot omdat we redelijkerwijs actuele casus van oeververdedigingswerken die aangelegd of vervangen gaan worden niet meer conform het huidige/oude beleid willen afdoen.
	Consequenties niet helder		--	Punt 13: In het stuk valt te lezen dat de onderhoudsplicht normaliter onderdeel is van de besluitvorming omtrent het toestaan van de aanleg van een oeververdedigingswerk. Wij constateren dat de afgelopen decennia veel zaken klaarblijkelijk niet goed zijn vastgelegd in dit traject. Hierdoor ontstaat de zorg dat de gemeente en haar inwoners, vrij onverwachts en op korte termijn, geconfronteerd worden met een enorme	Punt 13: Van uitbreiding van het areaal is geen sprake. Er is, los van het beleid, wel een inventarisatie gedaan door het waterschap wat het bestaande areaal aan oeververdedigingswerken inhoudt. Daarbij werd ook voor het waterschap inzichtelijk hoeveel werken zonder rechtsgeldige titel in ons watersysteem aanwezig zijn. Met het vast te

				uitbreiding van het areaal aan OVW. Vanzelfsprekend heeft dit enorme consequenties, met name financieel. Het is voor alle partijen lastig in te stemmen met het document, zonder dat deze consequenties helder zijn.	stellen beleid wil het waterschap een kader hebben om op een transparante en eerlijke wijze vast te stellen waar de onderhoudsplicht hoort te liggen. Dit op basis van het belang van betrokken partijen bij de instandhouding van het OVW. Dit schept niet alleen duidelijkheid voor het waterschap, maar ook voor de aangrenzende eigenaren (inclusief gemeenten). Het waterschap realiseert zich dat invoering van het beleid consequenties kan hebben voor betrokkenen. Daarom willen wij dit ook op een zorgvuldige wijze – middels de gebiedsprocessen – oppakken. Het waterschap gaat in gesprek met de betrokkenen en zoekt naar oplossingen. Dat betekent niet dat de betrokkenen niet met kosten te maken krijgen.
Gemeente Eemsdelta	Maatschappelijke functie		--	Punt 14: Het waterschap heeft als één van haar taken om het watersysteem maatschappelijke functies te laten vervullen, bijvoorbeeld varen (recreatief of utilitair). Desondanks wordt gesteld dat de perceelegeenar dient te voorkomen dat afkalving/gronduitspoeling optreedt. Hoe verhoudt dit zich tot het vervullen van de maatschappelijke functie varen en vaarrecreatie en de daarmee gepaard gaande golfslag, waardoor (versnelde) afkalving plaatsvindt? Dient een particulier maatregelen te treffen in de vorm van een OVW om de maatschappelijke functie varen op een goede wijze te kunnen laten vervullen?	Punt 14: Het waterschap heeft inderdaad tot taak om te behartigen dat het watersysteem maatschappelijke functies vervult. Zo zorgt het waterschap ervoor dat watergangen waarvoor het waterschap is aangewezen als vaarwegbeheerder bevaarbaar zijn en blijven door het op diepte en breedte houden van de vaargeul. Dit kan in voorkomende gevallen betekenen dat het waterschap, mede gelet op het vaarwegverkeer dat plaatsvindt op de vaarwegen, een oeververdedigingswerk nodig heeft om het vaarwegprofiel in stand te houden. De zorgplicht strekt echter niet zo ver dat het waterschap ook verantwoordelijk is om eventuele uitspoeling van grond ten gevolge van vaarbewegingen in algemene zin te voorkomen of tegen te gaan. Het waterschap baseert zich hiermee ook op het arrest van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch in de zaak "Steenbergen" (Waterschap Brabantse Delta) d.d. 13 april 2021. Het ontstaan van golven door het gebruik van water is daarnaast een normaal maatschappelijk fenomeen dat samenhangt met de

					weersinvloeden waarvoor het waterschap niet verantwoordelijk gehouden kan worden. Bovenstaande betekent inderdaad dat – wanneer er geen ander waterschapbelang speelt dat verband houdt met de wettelijke (functionele) taken die aan het waterschap zijn toevertrouwd - de aangrenzende eigenaar de verantwoordelijkheid heeft om de oever tegen afkalving te beschermen om zodoende de gebruiksfuncties van aangrenzende percelen zo optimaal mogelijk te kunnen benutten.
	Exact eenzelfde OVW teruggeplaatst		P. 28 - § 5.4.4.	Punt 15: De stelling dat indien exact eenzelfde OVW wordt teruggeplaatst (5.4.4), je geen vergunning nodig hebt, houdt dat dan ook in dat je OHP ook strekt tot de plicht tot vervanging indien het OVW het einde van zijn levensduur heeft bereikt?	Punt 15: Een onderhoudsplichtaanwijzing gaat doorgaans gepaard met voorschriften die zien op het in goede staat houden van het OVW. Mocht na verloop van tijd het OVW in slechte onderhoudsstaat geraken, dan zal het waterschap kunnen overgaan tot het handhaven van de onderhoudsplicht. Dit kan betekenen dat een onderhoudsplichtige verplicht wordt tot vervanging van het OVW of dat het waterschap dat doet op kosten van de onderhoudsplichtige. In dat laatste geval wordt bestuursdwang toegepast.
Natuur-monumenten	Peilfluctuaties -> oeverafslag - afkalving		p. 10 & p. 11 - § 3.1.3	Punt 16: Er wordt in het document gesteld dat peilfluctuaties een negatief effect kunnen hebben op de kwaliteit van de oever en daarmee zouden kunnen leiden tot extra afkalving. Een dergelijke insteek kan er aan bijdragen dat het waterschap om die reden inzet op een vast peil. Een vast peil heeft echter ook tot gevolg dat golven permanent op een smal deel van de oevers inwerken, waardoor juist oeverafslag kan optreden. Een wisselend – dynamisch – peil draagt veel beter bij aan de ontwikkeling van plantengroei langs de oever. Oevers worden hierdoor juist verstevigd en zal oeverafslag juist kunnen worden verminderd. Wij verzoeken u het document op dit punt aan te passen.	Punt 16: We zijn het met u eens dat oeverafslag complexe materie is. Het is een samenspel van invloeden vanuit de waterzijde (golfslag, stroming) en de mate waarin een oever weerstand kan bieden tegen deze invloeden. Zoals u aangeeft, kunnen peilfluctuaties positief bijdragen aan de begroeiing en daarmee aan de weerstand van de oever. Het waterschap kent meerdere vormen van op het gebied afgestemde peilbeheer. Voor meer informatie wordt verwezen naar § 4.3.3. van ons beleid peilbeheer en peilbesluiten 2018 (www.noorderzijlvest.nl/beleid-en-regels). Wij gaan de tekst hier op dit punt verduidelijken.

Gemeente het Hogeland			p. 10 & p. 11 - § 3.1.3	Punt 17: Ten aanzien van 'peilfluctuaties': Hoe verhoudt zich dit tot peilbesluiten van het Waterschap, waarmee het waterschap het waterpeil kan beïnvloeden? Dat kan mogelijk gevolgen hebben voor verdere of snellere afkalving, waardoor een oeververdedigingswerk mogelijk sneller vergaat. Niet alleen verdere afkalving is een mogelijk gevolg, maar ook het sneller vergaan van houten beschoeiing doordat bijvoorbeeld beschoeiing boven water komt die eerst onder water heeft gestaan waardoor het hout sneller wegtrot i.v.m. het meer aanwezige zuurstof.	Punt 17: Wij benoemen dit in § 3.2.3 ook als een mogelijke oorzaak voor schade aan oevers en OVW's. Wanneer de schade het gevolg is van een door het waterschap genomen besluit, is het voor betrokkenen mogelijk om bij het waterschap een verzoek tot nadeelcompensatie in te dienen (zie § 7.4.1).
Natuur-monumenten	Doorstroomfunctie en doorstroomprofiel		p. 20 - § 4.4.2 & p. 23 - § 5.2	Punt 18: In het document wordt als beleidsvoornemen geformuleerd dat voorkomen moet worden dat de doorstroomfunctie van watergangen verslechtert. Wij merken daarover op dat er ook situaties zijn waarbij het juist wenselijk is de doorstroomfunctie te beperken. Zeker in bovenstroomse gebieden is het gewenst water zoveel mogelijk vast te houden. Ook om zo verdroging te voorkomen. Wij verzoeken u in de nota vast te leggen dat als sprake is van aanpassingen aan het oeverprofiel in deze – vooral bovenstroomse – situaties ook rekening wordt gehouden met de beleidsopgave om water zoveel mogelijk vast te houden.	Punt 18: U wijst terecht op de andere positie van het bovenstroomse deel van ons beheergebied. Het vasthouden van water in beken en andere waterlopen is en blijft ons beleid. In de praktijk hanteert het waterschap in deze gebieden andere maatregelen/middelen die ook voor beter vasthouden van water kunnen zorgen. Voorbeelden in de bovenstroomse gebieden zijn minder maaien, het aanleggen en gebruik van droogtestuwen en inrichtingsprojecten om beeklopen ondieper en breder aan te leggen.
Gemeente het Hogeland			p. 19 & p. 20 - § 4.4.2	Punt 19: Voor het bepalen wie onderhoudsplichtigen zijn ten aanzien van oeververdedigingswerken is één van de meest bepalende aspecten de doorstroomfunctie van de (hoofd)watergang. De tekst onder paragraaf 4.4.2 biedt hiervoor, met name voor degene die niet ingevoerd is in hydrologie en waterhuishouding maar daarmee wel te maken heeft als (gedeeltelijk) onderhoudsplichtige, onvoldoende inzicht in wat doorstroming en een doorstroomprofiel inhoudt.	Punten 19 t/m 21: Wij hebben besloten om in het blauwe kader van § 4.4.2 meer uitleg te geven over de begrippen doorstroomfunctie en doorstroomprofiel. Dit is inclusief een aantal profielen.
				Punt 20: Wat een doorstroomprofiel is, hoe dat wordt bepaald en waar dat uit volgt en vervolgens hoe zich dat verhoudt tot de vaststelling van een onderhoudsplicht(verdeling) volgt onvoldoende duidelijk uit het beleid	

	Verduidelijking in tekeningen			Punt 21: Een verduidelijking in tekeningen en 'leggerbakjes' (een tekening van het profiel van de watergang zoals opgenomen in de legger), aan de hand waarvan het doorstroomprofiel wordt bepaald, lijkt ons op z'n minst aangewezen om op te nemen. In het afrondingsdocument ten aanzien van de u bekende pilot omtrent de (reikwijdte van de) beheer- en onderhoudsplicht zijn dergelijke tekeningen inclusief toelichting daarbij opgenomen onder paragraaf 3.4. De inhoud van deze paragraaf kan ingevoegd worden in het beleid, ter verduidelijking voor eenieder	
Staats-bosbeheer			-	Punt 22: In uw ontwerp-beleid hanteert u een uitgangspunt dat er geen belang is voor het waterschap indien het doorstroomprofiel ruim is. Het belang en de bijbehorende onderhoudsplicht voor de oeververdediging wenst u te beleggen bij de aangrenzende eigenaar. Als (eventueel toekomstige) aangrenzende eigenaar ben ik het niet eens met het hanteren van dit uitgangspunt. Afslag van oevers kan veroorzaakt worden door de (recreatie) scheepvaart, maar ook de afvoer richting gemaal veroorzaakt afslag. Door de afslag is de kans groot dat er grond binnen het vastgestelde profiel terecht komt waardoor er niet meer voldaan kan worden aan het door u vastgestelde leggerprofiel.	Punt 22: Het waterschap is het met u eens dat ook bij ruim doorstroomprofiel afkalving negatieve effecten ter plaatse of elders kan hebben. Dit betekent echter niet dat het waterschap het tot zijn verantwoordelijkheid rekent om afkalving altijd te voorkomen. Dit blijft primair een verantwoordelijkheid voor de aangrenzende eigenaar. Voor meer informatie hierover en over de uitspraak van de rechter op dit punt verwijzen naar onze reactie op punt 14. Het waterschap houdt bij de berekening van het minimaal benodigde doorstroomprofiel rekening met de het effect van gemalen op de stromingssnelheid. Concreet betekent dit dat er bij gemalen eerder sprake zal zijn van een belang voor het waterschap.
Gemeente Eemdelta				Punt 23: Het document hinkt in sommige gevallen op twee gedachten. Bijvoorbeeld: het waterschap dient het doorstroomprofiel te beschermen en moet in dat kader oeververdedigingswerken plaatsen en onderhouden. Anderzijds wordt gesteld dat de perceeleigenaar verplicht is om zijn/haar grond vast te houden en dat het waterschap niet verplicht is deze afkalving tegen te gaan.	Punt 23: Zoals ook in onze beantwoording van punten 14 en 22 is aangegeven, is het niet de verantwoordelijkheid van het waterschap om in algemene zin afkalving tegen te gaan. Het waterschap heeft wel de wettelijke plicht om de doorstroomfunctie in stand te houden en de waterveiligheid te borgen. Omdat te voorkomen dat door afkalvende oevers de doorstroomfunctie en de waterveiligheid in het geding komen, zal het waterschap daar OVW's plaatsen of in stand houden. Het is overigens

					niet zo dat het waterschap aangrenzend eigenaren zal verplichten om hun percelen middels een OVW "vast te houden". Dit is een keuze die een aangrenzend perceeleigenaar zelf maakt op basis van de bestaande of beoogde gebruiksfuncties van het aangrenzend perceel.
Natuurmonumenten	Natuurvriendelijke oevers		p. 23 - § 5.2	Punt 24: Het is een goede zaak te lezen dat Noorderzijvest inzet op zo natuurlijk mogelijke oevers. Wij lezen dat het waterschap 'streeft naar de aanleg van natuurvriendelijke oevers, bij voorkeur op plaatsen waar sprake is van een opgave vanuit de KRW'. Wij verzoeken u dit streven dwingender te formuleren. Het wordt steeds duidelijk dat bij ongewijzigd beleid niet alle KRW-doelen in 2027 worden gehaald. We verwijzen daarvoor ook naar het PBL-rapport 'Nationale analyse waterkwaliteit'. Zie https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-nationale-analyse-waterkwaliteit-4002_0.pdf. Het realiseren van natuurvriendelijke oevers kan een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de KRW-doelen. De inrichting van die type oevers zou voor het Noorderzijvest dan ook altijd het uitgangspunt moeten zijn en indien mogelijk planmatig moeten worden opgepakt. Alleen locaties waar natuurvriendelijke oevers maatschappelijk echt onhaalbaar zijn, zou van dit uitgangspunt kunnen worden afgezien.	Punt 24: Het waterschap wil middels dit beleid er op aansturen dat in meer gevallen gekozen wordt voor natuurvriendelijke en/of flauwe oevers. Dat is ook de reden dat de het waterschap hierin een prioritering in heeft aangebracht waarbij in de eerste plaats gekeken wordt naar realisatie van natuurvriendelijke oevers. Deze prioritering wordt standaard meegenomen bij onze eigen projecten en onze contacten met inwoners en bedrijven. Om praktische redenen is het echter niet altijd mogelijk om natuurvriendelijke oevers of flauwe oevers te realiseren. Dit bijvoorbeeld omdat er onvoldoende ruimte is of deze niet kan worden verworven. Ook kan het zijn dat de realisatie niet mogelijk is omdat anders het onderhoud aan de watergang niet kan worden uitgevoerd. In die situaties kan er gemotiveerd afgeweken worden van de gehanteerde prioritering. Naar aanleiding van uw bezwaar hebben wij de tekst in het beleid met betrekking tot deze prioritering aangescherpt, met als doel de inzet op natuurvriendelijke oevers duidelijker in het beleid te borgen. Wij zijn ons als waterschap tevens bewust van de grote opgaves vanuit de KRW die nog gerealiseerd moeten worden. Middels het nieuwe Beleid Oeververdediging zet het waterschap dan ook in op vergaande stappen in de realisatie van natuurvriendelijke oevers. Dat vanuit de doelstelling van het waterschap om een goede waterkwaliteit te bereiken als ook vanuit de wens om bij te dragen aan de

					landelijke en provinciale natuurdoelstellingen.
Gemeente Hogeland	Kosten		p. 23 & 24 - § 5.2	Punt 25: Onder de tweede bullit, bovenaan p. 24: Als een natuurvriendelijke oever of flauw talud niet mogelijk is, wie draait dan op voor de kosten van bijvoorbeeld een onderwaterbeschoeiing. Dit volgt ook niet duidelijk uit hoofdstuk 7: de kosten van de aanleg en het onderhoud van een natuurvriendelijke oever zijn voor het waterschap. Voor méérkosten voor een alternatief kan een kostenverdeling geld, o.b.v. gedeelde onderhoudsplicht. Dit zien wij evenwel in het beleid, onder de kostenverdeling, niet terugkomen.	Punt 25: Het waterschap ziet een onderwaterbeschoeiing als een normaal oeververdedigingswerk. Het verschil is dat deze tot onder de waterlijn wordt geplaatst. Het OVW geeft daarmee wel stabiliteit aan de achterliggende oever. De verantwoordelijke voor het onderhoud zal op een zelfde wijze als bij andere OVW's worden vastgesteld.
			p. 27 - § 5.4.2	Punt 26: Kader over 'aanleg natuurvriendelijke oever/flauwe oever' De kosten voor aanleg en onderhoud van een NVO komen o.i. voor rekening van het waterschap. Het NVO hoeft daarbij niet aangelegd te worden op het perceel van het waterschap. Omdat dit voor rekening van het waterschap komt, zou een aangrenzend eigenaar daarvoor ook geen subsidie hoeven aan te vragen. Aankoop van grond in dit kader is, indien de aangrenzend eigenaar instemt met de aanleg van de NVO, zeker niet altijd nodig.	Punt: 26 In § 5.4.2. gaan wij nader in op de wenselijkheid om bij NVO's/flauwe oevers het terrein al dan niet in eigendom te hebben. Als het waterschap – bijvoorbeeld t.b.v. het behalen van de KRW-maatregelen – een NVO wil aanleggen, zal onze insteek meestal zijn om deze grond te verwerven. Als dit om verschillende redenen niet mogelijk is, kan het waterschap met de betreffende eigenaar afspraken maken over de realisatie en het onderhoud. Het kan echter ook zijn dat het initiatief juist komt van de aangrenzende eigenaar (of andere belanghebbende) - als alternatief voor een OVW om afkalving van de talud/oever tegen te gaan - en er vanuit het waterschap geen reden is om tot de aanleg over te gaan (bijvoorbeeld omdat er geen waterkwaliteitsdoelstellingen zijn of omdat de aanleg een lagere prioriteit heeft). In dat geval kan het zijn dat het waterschap met de initiatiefnemer afspraken maakt over de realisatie, het onderhoud en de bekostiging van beiden. Een uitkomst kan dan bijvoorbeeld zijn dat de aangrenzend eigenaar verantwoordelijk is voor de aanleg van een NVO, waarbij het waterschap als onderhoudsplichtige van de (primaire) watergang (van insteek tot insteek) het onderhoud van de oever (als zijnde

					onderdeel uitmakend van het oppervlaktewaterlichaam) voor zijn rekening zal nemen.
			p. 27 - § 5.4.2	Punt 27: Onder ‘aanleg oeververdedigingswerk’ In hoeverre draagt het Waterschap de kosten om deze wensen – van het Waterschap zelf – door te voeren?	Punt: 27: Het waterschap kan besluiten om een bijdrage te leveren aan de inrichting van de oever. Dit kan bijvoorbeeld wanneer er sprake is van schade door achterstallig onderhoud van een oever die in eigendom is van het waterschap. De voorwaarde zal dan wel zijn dat de aangrenzende eigenaar de (in onderdeel B van de werkwijze te bepalen) onderhoudsverantwoordelijkheid krijgt toebedeeld. Het waterschap zal hierbij o.a. rekening houden met de onderhoudsstaat, de oorzaken van de afkalving en de mate en de wijze van het gebruik van de aangrenzende percelen. Dit in verband met de verplichting die aangrenzende eigenaren hebben om te voorkomen dat ze schade aanrichten aan eigendommen van derden, in dit geval het waterschap (ingeval de watergang eigendom is van het waterschap). Ook zal rekening worden gehouden met de mate waarin de aangrenzende eigenaar wil meewerken aan een oplossing (lees: aanleg natuurvriendelijke oever of flauwe oever).
			p. 34 – § 7.1	Punt 28: De bestaande onderhoudsverantwoordelijke nu voor natuurvriendelijke oevers is het waterschap. Het lijkt ons goed dat dit benoemd wordt, namelijk onder paragraaf 7.1, en dan daarna ingegaan wordt op de kosten van onderhoud van oeververdedigingswerken. Dit maakt inzichtelijk dat kiezen voor een natuurvriendelijke oever ook meegenomen moet worden bij de kostenafweging van een aangrenzend eigenaar	Punt: 28 Bij de aanleg van NVO's door het waterschap zal het onderhoud meestal door of in opdracht van het waterschap worden uitgevoerd omdat het waterschap van insteek tot insteek onderhoudsplichtige is van primaire watergangen. Bij besluit zou hiervan in voorkomende gevallen afgeweken kunnen worden. Er zijn ook situaties denkbaar dat het onderhoud feitelijk door een andere partij (bijvoorbeeld de eigenaar van de grond) wordt uitgevoerd, waarbij het waterschap juridisch

					verantwoordelijk is voor het onderhoud. Hiervoor worden tussen partijen (waterschap en aangrenzende eigenaar) aparte afspraken gemaakt. Deze vallen buiten de scope van dit beleidskader.
				Punt 29: Voor alle werken die meer of anders zijn dan een natuurvriendelijke oever moet de onderhoudsverdeling vastgesteld worden. Dan geldt alles wat daaronder volgt, vanaf paragraaf 7.2.	Punt: 29: Uw zienswijze is ons niet helemaal duidelijk. Bij besluit wijst het waterschap een onderhoudsplichtige aan. Evenals bij OVW's zou het mogelijk zijn dat ook bij andere typen werken gedeeld onderhoudsplichtigen worden aangewezen wanneer daarvoor gegronde redenen zijn.
Natuur-monumenten	Zonder waterstaatkundige functie		p. 23 - § 5.2	Punt 30: U schrijft ook 'terughoudend' te zijn bij het toestaan van nieuwe oeververdedigingswerken als deze geen waterstaatkundige functie hebben. Ook met betrekking tot dit onderwerp verzoeken wij u duidelijker te formuleren dat in deze situaties de aanleg van oeververdedigingswerken niet is toegestaan. Er zijn in uw beheergebied nog vele kilometers oeverbeschoeiing aanwezig die geen directe waterstaatkundige functie hebben maar die wel een barrière vormen voor de fauna. Wij denken bijvoorbeeld aan beschoeiing langs watergangen in weidevogelgebieden. Deze beschoeiing zorgt voor vele verdrinkingslachtoffers onder weidevogels. Wij verzoeken u daarom een programma op te stellen – in samenspraak met de oevereigenaren – om deze oeverbeschoeiing te verwijderen, dan wel zodanig aan te passen dat de barrièrewerking wordt opgeheven.	Punt 30: De terughoudendheid van het waterschap met betrekking tot het toestaan van nieuwe oeververdedigingswerken vertaalt zich naar het stimuleren van het aanleggen van natuurvriendelijke oevers of flauwe taluds als alternatief voor een oeververdedigingswerk. Mocht dit niet mogelijk zijn dan zullen wij stimuleren dat gekozen wordt voor minder natuur belastende oplossingen zoals onderwaterbeschoeiingen, steenbestortingen en lage beschoeiingen. Zoals onder punt 24 aangegeven, zal het waterschap dit niet zonder meer kunnen afdwingen. Naast het onderhavige beleid ten aanzien van de onderhoudsplicht bij oeververdedigingswerken heeft het waterschap ook conceptregels opgesteld in de toekomstige waterschapsverordening, die van kracht wordt wanneer de Omgevingswet in werking treedt. In de Waterschapsverordening wordt van initiatiefnemers gevraagd uit te leggen waarom een NVO of een flauwe oever niet tot de mogelijkheden behoort, daarnaast zal een OVW dat aangelegd zou moeten worden in een watergang waar het doorstroomprofiel ruim is er enkel geplaatst mogen worden wanneer dit niet leidt tot buitensporige meerkosten voor het

					waterschap in het onderhoud van de watergang. Verder is als belangrijke nieuwe regel in de concept-verordening opgenomen dat om de 100 meter aan OVW's, de initiatiefnemer die een bestaand OVW vervangt of een nieuwe aanlegt, een fauna-uitstapplaats moet aanleggen. Verder zal in de gebiedsprocessen aandacht zijn voor het eventueel verwijderen van werken wanneer die werken niet in het belang van het waterschap, noch in het belang van de aangrenzend eigenaar aanwezig zijn in het watersysteem.
Gemeente het Hogeland	Belang - oorspronkelijk belang		p. 18 - § 4.4	Punt 31: 'Bij een bestaand oeververdedigingswerk is het oorspronkelijk belang dat gediend was bij het aanleggen van het werk leidend' Wij kunnen ons vinden in het eerste deel van paragraaf 4.4. De geparafraseerde zin lijkt evenwel niet te stroken met dat eerste deel, maar ook niet met de rest van het beleid. Dat het oorspronkelijke belang leidend is lijkt ook niet goed te passen onder de uitwerking van de onderhoudsplichtverdeling in het beleid. Dat het oorspronkelijke belang daarbij een rol kan spelen, lijkt beter te passen in de rest van het beleid.	Punt 31: Het is een terechte constatering dat de tekst hier niet duidelijk is. De aangehaalde zin is feitelijk overbodig en zal worden verwijderd.
			§ 7.4.2	Punt 32: Over de uitleg in deze paragraaf van uw beleid nog het volgende: Als bijvoorbeeld het doorstroomprofiel van het waterschap te krap is en de stroomsnelheid daardoor te hoog, dan kan dat de reden zijn voor het ontstaan van de genoemde schade. Daarvoor is het waterschap verantwoordelijk/dat is een belang van het waterschap en niet van de aangrenzende eigenaar. Er ontstaat naar onze mening dus niet in alle gevallen een belang bij de aangrenzend eigenaar en in ieder geval niet zodanig dat deze 100 % onderhoudsplichtig wordt. Dat volgt ook zo uit de beslisboom, laatste illustratie, onder 'belang waterschap'	Punt 32: Het simpele gegeven dat een doorstroomprofiel krap is, betekent niet automatisch dat eventuele schade daar het gevolg van is. Er zijn immers ook andere mogelijkheden, zoals betreding en belasting van de oevers, het graven van geulen, etc. Als de genoemde schade dus het gevolg is van het handelen door de aangrenzende eigenaar, kan het waterschap besluiten om met de aangrenzende eigenaar in gesprek te gaan over herstelmaatregelen of een eventuele schadevergoeding. Als herstelmaatregelen niet mogelijk zijn en verdere afkalving kan leiden tot aantasting van het doorstroomprofiel of de waterveiligheid kan

					het waterschap besluiten tot de aanleg van een OVW. In dat geval is er sprake van een belang voor het waterschap. Of de onderhoudsplicht dan geheel of gedeeltelijk bij het waterschap komt te liggen, hangt af van de vraag of er ook in het belang van de aangrenzende eigenaar staat.
	Standaardvoorbeeld			Punt 33: Het lijkt ons goed om ook een (standaard)voorbeeld toe te voegen waarbij het oeververdedigingswerk niet wijzigt (qua vorm of materiaal, zoals wel in de opgenomen voorbeelden het geval is), maar het waterschap wel een belang heeft. Geldt dan dat de onderhoudsplichtverdeling ook leidend is voor de kostenverdeling van het vervangen van dat oeververdedigingswerk?	Punt: 33: Het waterschap heeft – mede naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen – besloten om de methode van kostenverdeling te verduidelijken. Er wordt niet langer gewerkt met vaste percentages voor de aanwijzing van de onderhoudsplichtige, die de suggestie wekte dat op basis daarvan een kostenverdeling zou plaatsvinden, maar in plaats daarvan wordt gerekend met de constructie die beide partijen ieder voor zich nodig hebben. Overigens wanneer in de huidige situatie een onderhoudsplichtige bekend is, zal deze eerst het werk in goede staat moeten brengen, voordat de gewijzigde onderhoudsplicht kan worden vastgelegd.
	Voorkomen schade vanuit eigenaarschap		p. 38 - § 7.4.2	Punt 34: Onder ‘voorkomen schade vanuit eigenaarschap (bijdrage)’ is opgenomen: ‘De voorwaarde zal dan wel zijn dat de aangrenzende eigenaar de (in onderdeel B van de werkwijze te bepalen) onderhoudsverantwoordelijkheid krijgt toebedeeld.’ Dit wijkt volgens ons, ten onrechte af, van de rest van het beleid. Er is in gevallen zoals deze toch niet per se sprake van een belang aan de zijde van de aangrenzend eigenaar en afwezigheid van een belang aan de kant van het waterschap? Of geldt nog steeds dat sprake is van een gedeelde onderhoudsplicht?	Punt: 34: Uitgangspunt van het beleid is dat de onderhoudsplicht alleen bij het waterschap komt te liggen indien het OVW nodig is om te voorkomen dat het doorstroomprofiel te krap wordt of het profiel van de kering wordt aangetast. Ook wanneer het waterschap zelf aangrenzende eigenaar is (bijvoorbeeld bij een deel van de onderhoudspaden) komt de onderhoudsplicht bij het waterschap te liggen. In de in § 7.4.2 beschreven gevallen heeft het waterschap wel de verantwoordelijkheid om de schade te herstellen maar deze strekt niet zover dat het waterschap daarmee ook automatisch verantwoordelijk wordt voor de instandhouding van een oeververdedigingswerk. In die gevallen waarbij het waterschap een OVW aanlegt voor een aangrenzend eigenaar als vorm van betaling

					in natura vanwege door het waterschap aangerichte schade zal conform het beleid een onderhoudsplichtige aangewezen worden voor het nieuw aan te leggen OVW. In de meeste gevallen zal de onderhoudsplicht bij de aangrenzend eigenaar worden neergelegd, maar er zijn gevallen denkbaar dat er ter plaatste sprake is van een gedeeld belang. In dat laatste geval zal een gedeelde onderhoudsplicht gaan gelden. Kortom, op dit punt zal het beleid worden aangepast.
	Herstel historische inrichting		p. 35 - §7.3.1	Punt 35: Verder is ons bekend dat uw waterschap er ook blijk van geeft historisch besef te hebben. Zowel een initiatiefnemer als het waterschap kunnen belang hebben bij herstel van de historische inrichting. Draagt het waterschap ook in die gevallen bij in de kosten die hiermee gemoeid zijn, conform de kostentoedeling in dit hoofdstuk?	Punt: 35: Het waterschap staat voor een sobere en doelmatige uitvoering van zijn taken. Het waterschap draagt in beginsel bij op basis van de minimaal voor het waterschap benodigde constructie. Dit is vanuit het oogpunt van de wettelijk aan het waterschap toegekende taken. Eventuele meerkosten t.b.v. het belang van de aangrenzende eigenaar, komen voor rekening van de aangrenzende eigenaar. Dus eventuele extra eisen op het gebied van beeldkwaliteit (gebruik materialen, etc.) komen dan voor rekening van deze aangrenzende eigenaar. In die gevallen waarbij het gaat om een door het waterschap aangewezen historisch (waterschaps)object zal het waterschap bijdragen aan het herstel in de gewenste cultuur-historische staat. Ook wanneer objecten als gemeentelijk- of rijksmonument zijn aangewezen, zal het waterschap daar, ingeval het waterschap (mede-)onderhoudsplichtig is, daarmee rekening houden.
Gemeente Eemsdelta	Oorspronkelijk belang		p. 18 - § 4.4	Punt 36: Bij een bestaand OVW is het belang dat oorspronkelijk gediend werd leidend bij de toewijzing van de OHP. Juist doordat er in veel gevallen erg weinig bekend is, ook over de beweegredenen om destijds een OVW aan te leggen, kan het lastig zijn dit oorspronkelijke belang te duiden. Laten we ons behoeden voor	Punt: 36: Zie ook onze reactie op punt 31

				speculeren.	
	Gedeeld belang			Punt 37: Ons inziens is het te kort door de bocht en onredelijk om in stedelijke gebieden de OHP van het OVW op voorhand toe te schrijven aan aangrenzend perceeleigenaar, met de argumentatie dat het OVW er is voor/door stedelijke ontwikkeling en gebiedsinrichting van aangrenzende percelen. Ook als het waterschap wél een belang heeft bij het OVW, bijvoorbeeld indien de doorstroming in gevaar komt bij bezwijking van het OVW. In onze optiek vrijwaar je jezelf dan van alles. Indien er nergens gebiedsinrichting (bebouwing in wat voor vorm dan ook) had plaatsgevonden, zou nergens een OVW gerealiseerd hoeven worden. Het watersysteembeheer zou zonder stedelijke ontwikkeling überhaupt niet of nauwelijks relevant zijn. Het watersysteembeheer vloeit nu eenmaal voort uit gebiedsinrichting en stedelijke ontwikkeling. Er is in veel gevallen wel degelijk een gedeeld belang.	Punt: 37: Het is niet zo dat het simpele gegeven dat een locatie in stedelijk (of bebouwd) gebied ligt, het automatisch zo is dat de OHP bij de AE komt te liggen. Wel zien wij in de praktijk dat in veel gevallen het OVW een functie heeft die (ook) in het belang van de AE is. Het is wel degelijk zo dat in bebouwde gebieden het waterschap belang kan hebben bij het in stand houden van een OVW. Dit bijvoorbeeld bij een krap doorstroomprofiel of de aanwezigheid van een kering. In veel van die gevallen zal er in bebouwd gebied dan ook sprake zijn van een gedeeld belang en dus een gedeelde onderhoudsplicht. Het kan echter ook zo zijn dat er geen belang van het waterschap aanwezig is, wanneer het doorstroomprofiel ruim is en er geen waterkering in stand gehouden hoeft te worden met behulp van een oeververdedigingswerk.
				Punt 38: Gesteld wordt dat, naast de zorgplicht van het waterschap, aangrenzende perceeleigenaren tevens een zorgplicht hebben voor hun percelen jegens het waterschap. Dit om te voorkomen dat het waterschap schade lijdt; de aangrenzend eigenaar kan aansprakelijk worden gesteld. Geldt dit ook in stedelijk gebied? Indien een partij schade kan ondervinden, heeft deze partij per definitie een belang (in dit geval bij een OVW). Dit duidt in onze optiek, wederom, in meer of mindere mate, op een gedeeld belang	Punt 38: Deze zienswijze gaat uit van een verkeerde veronderstelling. De aanwijzing van een onderhoudsplicht, waarbij een gedeeld belang vastgesteld kan worden, is gebaseerd op publiekrechtelijke uitgangspunten vanuit de Waterschapswet. Met het opleggen van een onderhoudsplicht borgt het waterschap een goed beheer van het watersysteem oftewel een goede waterhuishouding. Een onderhoudsplicht wordt derhalve niet opgelegd om schade te voorkomen. Daarvoor is geen juridische grondslag. Het voorkomen van schade is een privaatrechtelijke zorgplicht, volgend uit het burgerlijk wetboek, die geldt voor eigenaren van de kadastrale percelen. Deze zorgplicht houdt in dat eigenaren van (aangrenzende) grondpercelen een privaatrechtelijke zorgplicht hebben om te voorkomen dat door bepaald

					gebruik van het (aangrenzend) perceel of door nalatig handelen op het (aangrenzend) perceel, het waterschap, dat vaak eigenaar is van de primaire watergang schade lijdt. Hetzelfde geldt voor het waterschap dat moet voorkomen dat door gebruik van het water in de uitvoering van zijn waterschapstaken, bijvoorbeeld door baggerwerkzaamheden, schade optreedt aan het perceel van de aangrenzend eigenaar. Kortom, een aangrenzend eigenaar kan, zowel in het buitengebied als in het bebouwd (stedelijk) gebied aansprakelijk gesteld worden door het waterschap wanneer het waterschap schade lijdt door aantoonbaar toedoen van de aangrenzend eigenaar. Dit geldt vice versa. Het voorkomen van schade kan gezien worden als een afgeleid belang voor de aanleg van een oeververdedigingswerk. Immers een OVW wordt aangelegd voor de vervulling van de beoogde functies van het OVW. Voor een aangrenzend eigenaar is dat de inrichting en het gebruik van de aangrenzende gronden, voor het waterschap is dat de wettelijk vastgelegde functionele taakuitoefening van het waterschap.
				Punt 39: Inzakkende oevers zijn doorgaans ongunstig voor de doorstroming van een watergang. In het ontwerpbeleid wordt de Kaderrichtlijn Water aangehaald, waarin staat dat wordt ingezet op maatregelen die de waterveiligheid borgen. Zoals de realisatie van extra berging en het vergroten van de waterafvoer. Vanuit dit perspectief beschouwd heeft het waterschap op vrijwel alle locaties, in meer of mindere mate, een belang?	Punten 39: Het waterschap streeft ernaar dat de waterveiligheid is geborgd. Dit doet het waterschap door het inrichten (en inzetten) van extra waterbergingen en het wegnemen van knelpunten op het gebied van de doorstroming. Dat laatste is ook de reden dat het waterschap een belang kan hebben bij het in stand houden van een OVW bij een watergang waar sprake is van een krap doorstroombrofiel. Immers, als dezelfde hoeveelheid water door een krappere wordende watergang moet worden gevoerd, nemen de risico's op wateroverlast/overstroming toe. Op plaatsen waar het doorstroombrofiel voldoende ruim is, zal afkalving a. minder snel optreden door de

					lagere stromingssnelheid van het water en b. niet snel leiden tot verminderde doorstroming en hiermee gepaard gaande risico's voor de waterveiligheid. Daarnaast leidt afkalving van oevers en taluds in algemene zin juist tot meer waterbergingscapaciteit, dus meer ruimte voor het water. Dit is in het belang van het waterschap. Het is dan ook niet het belang van het waterschap dat vanuit het oogpunt van waterveiligheid alle oevers beschermd dienen te worden.
				Punt 40: In het document wordt genoemd dat het uitgangspunt is dat er geen verkleining van het natte profiel van de watergangen plaatsvindt. Dus ook indien dit geen impact heeft op (water)veiligheid, (water)kwaliteit en doorstroming? Dit geeft aan dat het altijd onwenselijk is om grond in de watergang te krijgen, dus is er vanuit waterbeheer een belang bij het OVW?	Punt 40: Het uitgangspunt dat er geen verkleining van het natte profiel mag plaatsvinden is een algemeen uitgangspunt bij de aanleg of vervanging van bestaande OVW's (zie § 5.4.1). Het is een zorgplicht, waarmee het waterschap wil voorkomen dat de waterbergingscapaciteit afneemt. Hierbij moet worden opgemerkt dat anders dan bij dichtslibbing het verkleinen van het profiel door een constructie een blijvend effect heeft. Immers bij dichtslibbing kan door baggeren het benodigde profiel worden hersteld.
Staatsbos-beheer	Onderhoudsplicht hoofdwateren			Punt 41: In verband met de onderhoudsplicht aan de hoofdwateren geeft u aan deze veilig te willen uitvoeren. Voor ons geldt dat wij deze niet met zware mechanisatie tot aan de insteek hoeven te belasten. Gezien de onderhoudsplicht is dit vooral uw belang.	Punt 41: Het waterschap heeft langs de hoofdwatergangen, daar waar het onderhoud het meeste nodig is, onderhoudspaden in eigendom. Deze paden worden bereden door materieel van het waterschap om het onderhoud (maaien) te kunnen uitvoeren. Voor de uitvoerders van dit onderhoud dient dit op een veilige manier te kunnen gebeuren. Dit betekent dat het waterschap dat in de gevallen waar onderhoudspaden liggen die in eigendom zijn bij het waterschap onderhoudsplichtige zal zijn van oeververdedigingswerken die constructief zodanig moeten zijn uitgevoerd dat ze veiligheid kunnen bieden aan de uitvoerders van het onderhoud.

					Daar waar het waterschap niet het eigendom van het aangrenzende perceel heeft, zal het waterschap enkel (gedeeld) onderhoudsplichtig zijn van het bestaande of nieuwe oeververdedigingswerk wanneer er sprake is van een krap doorstroombroefiel dat niet krappet moet worden, een vaarwegprofiel dat in stand gehouden moet worden of een waterkering dat ondersteunt dient te worden om het waterkerende profiel in stand te houden. In alle andere gevallen zal een aangrenzend eigenaar zelf een goede keuze moeten maken voor het type constructie, mede gelet op het gebruik en de gebruiksfuncties van het aangrenzend perceel. Ingeval Staatsbosbeheer niet tot de insteek het aangrenzend perceel hoeft te belasten met materieel zal een zwaardere constructie voor de (enkel) grondkerende functie van het oeververdedigingswerk niet noodzakelijk zijn.
Gemeente het Hogeland	Circulariteit van materiaalgebruik		p. 5 - § 2.1.3	Punt 42: Onder ‘materialen’: Wat is de grondslag voor het voorschrijven van circulariteit van materiaalgebruik? Indien hieraan houden gewent is en dat hogere kosten met zich brengt, komen die kosten dan voor rekening van het waterschap? Een grondslag voor het voorschrijven van bepaalde materialen en met name circulariteit kennen wij niet.	Punt 42: De in § 2.1.3. opgenomen beleidsdoelen op het gebied van duurzaamheid hebben primair betrekking op de door het waterschap uit te voeren werkzaamheden en hebben geen externe werking. Het waterschap kan wel eisen stellen aan het gebruik van materialen wanneer deze een negatieve impact zouden hebben op de waterkwaliteit. De grondslag hiervoor is de Kaderrichtlijn Water die vertaald is naar de Wet milieubeheer. Het waterschap mag daarmee eisen stellen aan materialen die door uitloging kunnen leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit. Te allen tijde dient dus voor de uitvoering van het werk rekening gehouden te worden met het type materiaal dat daarvoor gebruikt wordt. De eventuele meerkosten voor het type materiaal dat voldoet aan de eisen die het waterschap stelt, komen ten laste van de

					onderhoudsplichtige/initiatiefnemer.
	Zorgen extra stabiliteit bouwwerken/wegen		p. 19 - § 4.4.1	Punt 43: De aanwezigheid van een weg in de nabijheid van een OVW, maakt niet altijd dat sprake is van een weg ondersteunende functie, dus ook niet altijd dat sprake is van een belang aan de zijde van de eigenaar van de weg. Dit hangt onder meer af van de afstand van de weg tot het talud, de hoogte van het talud etc. Met de (korte) inhoud van sub paragraaf ' <i>zorgen extra stabiliteit bouwwerken/wegen</i> ' kunnen we ons, in ieder geval zonder dat voorgaande nuancering wordt aangebracht, niet helemaal verenigen.	Punt 43: Dit is op zich een correcte constatering. Wij hebben de tekst in § 4.4.1. daarom ook aangevuld. Daarnaast hebben wij in § 5.4.1 (algemene uitgangspunten aanleg, vervanging en verwijdering van oeververdedigingswerken) gewezen op de indieningsvereisten m.b.t. nieuwe of vervangende OVW's waarin ook gevraagd wordt om te bewijzen dat de benodigde constructie voldoende sterk en stabiel is.
	Voorlichten en ondersteunen van eigenaars/onderhoudsplichtigen		p. 21 & 22 - § 4.4.4	Punt 44: Is er beleid of zijn er nadere regels over het voorlichten en ondersteunen van eigenaars/onderhoudsplichtigen ten aanzien van het beheer en onderhoud van oeververdedigingswerken? Het is onze ervaring dat het voor particulieren vaak ondoenlijk is om een civieltechnische constructie te onderhouden. Graag zien we in dit kader welke ondersteuning hierin door uw waterschap wordt geboden.	Punt 44: Naar analogie zal een particulier over het algemeen ook vaak weinig weten van het onderhoud van een CV-ketel, meterkast, riolering, bomen etc. Hiervoor kunnen particulieren de daarvoor aanwezige bedrijven/adviesbureaus/deskundigen raadplegen. Het waterschap zal in een vergunning of in een besluit tot aanwijzing van een onderhoudsplichtige concrete onderhoudsvoorschriften opnemen die meer inzicht geeft in wat het waterschap beoogd met het opleggen van een onderhoudsplicht. Daarnaast heeft het waterschap ervoor gekozen om middels zogenaamde gebiedsprocessen inwoners en bedrijven te informeren over de consequenties van het beleid. Hoewel het niet de taak van het waterschap is om op te treden als adviseur zetten wij ons in deze gebiedsprocessen wel in om de inwoners en bedrijven zoveel mogelijk te voorzien in de door hen gewenste informatie.
	Kosten particulieren		p. 28 - § 5.4.5	Punt 45: Er wordt geen aandacht besteedt aan de kosten hiervan voor particulieren, ook niet verderop in het beleid. Mogelijk kan in een voorbeeld uitgelegd worden wanneer een oeververdedigingswerk moet worden verwijderd.	Punt 45: In aanvulling op onze reactie op punt 44 geldt dat wij ook het kostenaspect meenemen in onze informatievoorziening richting inwoners en bedrijven. Voor wat betreft het verwijderen van oeververdedigingswerken, daarvoor geldt dat

					het werk is aangelegd in strijd met de Keur (geen vergunning) of is aangelegd in strijd met de vergunningsvoorschriften of onderhoudsvoorschriften. Verwijdering is dan noodzakelijk indien het werk zoals het is aangelegd niet alsnog gelegaliseerd kan worden of wanneer niet alsnog wordt voldaan aan de vergunnings- of onderhoudsvoorschriften.
	Oeververdedigingswerk geen functie		p. 29 - § 5.5	Punt 46: Moet het worden verwijderd als het oeververdedigingswerk geen functie meer heeft en het watersysteem hier geen last van/belang bij heeft?	Punt 46: Zoals in § 5.4.5. is beschreven is het algemene uitgangspunt dat oeververdedigingswerken die geen functie meer hebben, dienen te worden verwijderd. Na de verwijdering dient de oever in de oorspronkelijke situatie te worden hersteld. Degene bij wie de onderhoudsplicht ligt, is verantwoordelijk voor de verwijdering. Deze dient ook aan te tonen dat de verwijdering geen negatieve effecten heeft op de stabiliteit van de oever en niet leidt tot versnelde afkalving. De initiatiefnemer is verplicht om eventuele noodzakelijke maatregelen te treffen om het risico op versnelde afkalving te minimaliseren. In de praktijk komt het voor dat dit technisch niet of alleen tegen extreme kosten kan worden gerealiseerd. Ook kan het zijn dat verwijdering leidt tot onvermijdbare gevolgschade aan belangrijke infrastructuur, funderingen en anderszins waardevolle objecten/voorzieningen. In dergelijke situaties kan het waterschap besluiten dat verwijdering achterwege kan blijven. De aangewezen onderhoudsplichtige blijft verantwoordelijk voor de toekomstige verwijdering en eventuele tussentijdse maatregelen (bijvoorbeeld: vanwege de aanwezigheid van het oude oeververdedigingswerk treden er op termijn verzakkingen op die moeten worden hersteld). Ingeval het gaat om oeververdedigingswerken

					die niet meer functioneel zijn, geldt dat het waterschap de verwijdering kan afdwingen middels handhaving. Hiervoor geldt de beginselplicht tot handhaving. Handhaving (bestuursdwang) zal echter enkel mogen worden toegepast wanneer dit evenredig is. Dit kan betekenen dat in die situatie waarbij een werk, dat in slechte onderhoudsstaat is, maar op dat moment geen risico vormt voor de goede waterhuishouding, het waterschap daaraan een lage handhavingsprioriteit toekent.
	Beslisboom		p. 29 - § 5.5	Punt 47: De beslisboom op de website wijkt af van uw presentatie, daarin is een dijk als voorbeeld opgenomen. Dat voorbeeld past niet goed in het beleid over hoofdwatgangen. In de beslisboom graag de versie op de site aanhouden, want die situatie is het meest voorkomend, namelijk een talud bij een hoofdwatgang. Zie hiervoor ook: Uitgangspunten en gebiedsproces oevers Stakeholderbijeenkomsten overheidspartners Nancy Nonkes - 10 januari 2022, p. 15 (plaatje Dijk met schaaap). Dit voorbeeld past niet bij dit beleid.	Punt 47: Dat is een terechte opmerking. De website zal ook na invoering van het beleid en tijdens de gebiedsprocessen worden gebruikt om inwoners en bedrijven te informeren. Wij zijn zeker van plan om de informatie verder te verbeteren.
	Welke uitzondering		p. 39 - § 8.1	Punt 48: Onder 'wijziging bestaande onderhoudsplicht' is ons onduidelijk welk onderscheid wordt gemaakt in de volgende passage: welke mogelijke uitzondering wordt hiermee bedoeld? <i>'Bij toekomstige vervanging of herstel zal de onderhoudsplicht echter opnieuw en conform het dan geldende beleid worden vastgesteld (met mogelijke uitzondering van de oeververdedigingswerken die in het verleden enkel zijn toegestaan middels vergunning of overeenkomst voor de inrichting van het aangrenzend perceel).'</i>	Punt 48: Dit is een terechte constatering. De zinsnede tussen de haken zal uit het beleid gehaald worden. Het nieuwe beleid zal namelijk in alle gevallen waarbij sprake is van een voorgenomen wijziging van ligging, vorm afmeting of constructie van het werk worden getoetst. Het kan wel zo zijn dat een bestaande onderhoudsplicht na toetsing aan het nieuwe beleid niet zal wijzigen. Zie ook onze reactie op punt 37.
Gemeente het Hogeland	Concretiseren, aanvullen, invoegen en definiëren voor de volledigheid		--	Punt 49: Het lijkt ons goed om te concretiseren wat hoofdwatgangen zijn, zoals bedoeld in de Waterschapswet en de Keur Noorderzijlvest 2009, bijvoorbeeld door verwijzing naar artikel 1.1. onder g van de Keur en dat deze op de legger terug te vinden zijn.	Punt 49: Als bijlage van het beleidskader zal een begrippenlijst worden toegevoegd. Verder zal ook worden verwezen naar de legger en het bijbehorende leggerbeleid.

	Welke bepalingen		p. 2 & p. 3 - § 2.1.1 & 2.1.2	Punt 50: Het lijkt ons goed om te concretiseren op welke bepalingen uw beleid ziet. Het hele document beschrijft de afweging van belangen, maar ook de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van uw dagelijks bestuur. Uit het beleidsstuk zelf volgt echter niet welke wettelijke voorschriften en welke bevoegdheden (en bepalingen waaruit die bevoegdheid volgt) dit zijn.	Punt 50: Dit is geen vereiste dat wordt gesteld aan het opstellen van een beleidsnota. De beleidsnota is geen wettekst, maar een nadere uitwerking van in de wet- en regelgeving opgenomen bevoegdheden van het waterschap. In het beleid wordt nadrukkelijk verwezen naar de voor dit beleid belangrijkste wettelijke bevoegdheden, in het bijzonder ten aanzien van het aanwijzen van de onderhoudsplichtige (zie paragrafen 2.1 en 6.1). Dat het waterschap gehouden is aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur bij de toepassing van het beleid blijkt uit de Algemene wet bestuursrecht. Dit hoeft niet als zodanig herhaald en ingelast te worden in de onderhavige beleidsnota. Dit moet uiteindelijk blijken uit de besluiten die genomen worden (mede) op grond van deze beleidsnota.
	Zones		p. 3 - § 2.1.2	Punt 51: Het is ons niet duidelijk welke zones bedoeld worden. Als de zones zoals bedoeld in artikel 1.1 onder s, t, en u van de Keur worden bedoeld, kan daarnaar verwezen worden. In zijn algemeenheid verdient het de voorkeur om qua begripsbepalingen aan te sluiten bij de bepalingen in de Waterwet, Waterschapswet en uw Keur (en zo nodig naar de relevante bepalingen), zodat voor eenieder duidelijk is welke onderdelen van de onderhoudsplicht van toepassing zijn.	Punt 51: Het betreft inderdaad de zones die in artikel 1.1 van de Keur genoemd zijn onder S, T en U. Wij gaan dit in de beleidstekst verduidelijken.
	Gebiedsbeschrijving		p. 8 - § 3.1.1	Punt 52: Vooral binnen gemeente het Hogeland is sprake van zeekleigebied. Omdat deze soort Klei andere eigenschappen heeft dan andere soorten klei, verdient het de voorkeur om of enkel zeeklei te noemen of te verduidelijken dat veelal sprake is van zeeklei.	Punt 52: Dit is een terechte opmerking. De tekst is hierop aangepast.
	Waterveiligheid		p. 23 – § 5.2	Punt 53: Uit de tekst volgt niet wat onder waterveiligheid wordt verstaan. Ook is onduidelijk wat een profiel van een waterkering is en waar dat uit volgt. Mogelijk wordt in plaats van 'waterkering' de 'watergang' bedoeld.	Punt 53: Onder paragraaf 2.1.1 wordt in verwijzing naar artikel 2.1, van de Waterwet, de waterveiligheid uitgelegd als het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen. Onder paragraaf 4.4.2 wordt verwezen naar het 'profiel' van de waterkering. Zowel een

					watergang als een waterkering hebben een bepaald profiel. Voor de waterkering geldt een toetsprofiel en een aanlegprofiel. Met 'profiel' van de waterkering zoals opgenomen in deze beleidsnota wordt het toetsprofiel bedoeld. Dit is het minimale profiel dat de waterkering moet hebben conform de door de provincies vastgestelde uitgangspunten voor de beoordeling van de regionale waterkeringen. De waterkering wordt echter altijd overgedimensioneerd aangelegd. Dit resulteert in een aanlegprofiel. Dit met het oog op het plaatsvinden van erosie veroorzaakt door weer, wind en (hemel)water. We gaan dit, naar aanleiding van uw zienswijze, nader verduidelijken in de beleidsnota.
	Invoegen		p. 25 - § 5.4.1	Punt 54: De barrièrewerking van oeververdedigingen wordt voldoende [woord voldoende invoegen] tegengegaan door de aanleg van fauna-uitreedplaatsen (FUP's)	Punt 54: De voorgestelde kleine tekstaanpassing is doorgevoerd.
	Invoegen		p. 25 - § 5.4.1	Punt 55: 'Bij aanleg en vervanging moet het oeververdedigingswerk daarom zoveel mogelijk [woorden zoveel mogelijk toevoegen] buiten het natte profiel worden geplaatst waarbij het natte profiel wordt bepaald door het reguliere waterpeil (oftewel het winterpeil).	Punt 55: Wij vinden niet dat we daar "zoveel mogelijk" moeten toevoegen aan de tekst. De eis is namelijk dat het niet aangelegd mag worden in het natte profiel. We maken alleen een uitzondering bij de vervanging waarbij het mogelijk is om een vervangend werk tegen het bestaande werk aan te leggen wanneer verwijdering niet opportuun is (zoals hierboven aan de orde is gesteld).
	Invoegen		p. 25 - § 5.4.1	Punt 56: 'De aangewezen onderhoudsplichtige(n) [(n) toevoegen] blijft verantwoordelijk voor de toekomstige verwijdering en eventuele tussentijdse maatregelen (bijvoorbeeld: vanwege de aanwezigheid van het oude oeververdedigingswerk treden en op termijn verzakkingen op die moeten worden hersteld)'.	Punt 56: De voorgestelde kleine tekstaanpassing is doorgevoerd.
	Vaarwegbeheer		p. 20 - §	Punt 57: Onder 'Vaarwegbeheer':	Punt 57: De tekst m.b.t. vaarwegbeheer is

			4.4.2	Er kan hiernaast ook sprake zijn van nautisch beheer, gebaseerd op de scheepvaartverkeerswet. Het Nautisch Beheer uit zich in feitelijk andere handelingen dan het vaarwegbeheer. Het vaarwegbeheer zorgt voor een adequate infrastructuur waarover gevaren wordt (door middel van de instrumenten uit de Waterwet).	verduidelijkt.
Gemeente Eemsdelta	Goede staat			Punt 58: Bestaande vergunningen kunnen eventueel opengebroken worden maar dan wel met een OVW dat in goede staat verkeert. Er wordt niet omschreven wat onder 'goede staat' wordt verstaan.	Punt 58: Het waterschap hanteert de NEN 2767-4 ³ om de conditietoestand van infrastructurele bouwwerken en dus ook oeververdedigingswerken te bepalen. In § 3.2.3 van het beleidskader is hierover informatie opgenomen.
Gemeente het Hogeland	Wenselijk / suggesties / voorstel / verzoeken		p. 10 & p.11 - § 3.1.3	Punt 59: Wij geven in overweging om, voor de volledigheid, onder 'Golfwerking en stroming door vaarbeweging' de BRTN classificaties nog op te nemen.	Punt 59: Voor zover de BRTN-classificatie geldt voor de vaarwegen die bij het waterschap in beheer zijn, zien wij niet de toegevoegde waarde in voor het opnemen van de BRTN-classificatie in de onderhavige beleidsnota. De BRTN-classificatie geeft de normen voor het vaarwegprofiel en doorvaarthoogten van bruggen. Voor zover de BRTN-classificatie van toepassing is, volgt die classificatie uit de toewijzing van het vaarwegbeheer van de provincie aan het waterschap en zal een eventuele uitwerking van wat die classificatie betekent voor het vaarwegbeheer door het waterschap nader worden uitgewerkt in het daarvoor bedoelde beleid.
	Aantasting door dieren		§ 3.1.3	Punt 60: Onder paragraaf 3.1.3 wordt verder geen aandacht besteedt aan aantasting door dieren. Het lijkt ons goed om daar kort de aandacht op te vestigen.	Punt 60: De schade door dieren is – samen met een aantal andere mogelijke oorzaken – onder een nieuw kopje “aantasting door overige oorzaken” aan § 3.1.3 toegevoegd.
	Eerst toezenden aan belanghebbenden		p. 39 - § 8.1	Punt 61: We horen graag of het waterschap eerst een voornemen tot het vaststellen van de legger wordt gezonden aan belanghebbenden, voordat de onderhoudsplichten daarin opnieuw worden vastgesteld.	Punt 61: In de onderhoudslegger (gebaseerd op artikel 78, tweede lid, van de Waterschapswet) zullen alleen de onderhoudsplichtigen worden opgenomen, die bij een eerder (onherroepelijk geworden) besluit, overeenkomst of andere

NEN 2767-4 is een methodiek om de conditie van infrastructuur op objectieve en eenduidige wijze te bepalen.

					onderhoudsregeling zijn vastgesteld. Het betreft dus de vaststelling van een register van reeds aangewezen onderhoudsplichtigen. In de onderhoudslegger worden dus niet opnieuw onderhoudsplichten vastgesteld. Dit jaar zal het waterschap een onderhoudslegger vaststellen waarin de reeds bij het waterschap bekende aangewezen onderhoudsplichtigen worden opgenomen van alle typen waterstaatswerken en enkele overige kunstwerken. Parallel aan de juridische vaststelling van de onderhoudslegger houdt het waterschap gebiedsprocessen door het hele beheergebied die betrekking hebben op het implementeren van het onderhavige beleid ten aanzien van oeververdedigingswerken. Belanghebbenden worden daarbij geïnformeerd over de gehele opgave en daarnaast is er gelegenheid om de persoonlijke situatie nader te bekijken. Het waterschap nodigt belanghebbenden hier actief voor uit. De vaststellingsprocedure van de onderhoudslegger door het Algemeen Bestuur verloopt als volgt: 1. Er wordt eerst een ontwerp ter inzage gelegd (na vaststelling van het ontwerp door het Dagelijks Bestuur). Hierop kunnen zienswijzen ingediend worden. 2. Een definitief ontwerp wordt als Onderhoudslegger vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Daarbij wordt een reactienota gevoegd met onze reactie op eventueel binnengekomen zienswijzen. De inwoners van ons beheergebied en onze stakeholders, zoals gemeenten, worden op informele wijze (bijvoorbeeld een advertentie in een lokale krant en via de website van het waterschap) geïnformeerd over de terinzagelegging.
--	--	--	--	--	--

	Maatregel of gevolg		p. 23 - § 5.2	Punt 62: Verder kan als maatregel of als gevolg worden benoemd dat er voor gekozen kan worden dat het oeververdedigingswerk mag verdwijnen, indien het belang van het waterhuishoudkundig systeem daardoor niet wordt geschaad en aangrenzend eigenaren ook niet benadeeld.	Punt 62: De werkwijze met betrekking tot de verwijdering van OVW's is uitgewerkt in § 5.4.5 en zie ook onze reactie onder punt 45 en 46. Het idee is dat verwijdering aan de orde is wanneer deze geen functie meer heeft of wanneer het werk is aangelegd in strijd met de daarvoor geldende regels uit onze Keur. Aan de verwijdering is de voorwaarde verbonden dat dit niet mag leiden tot negatieve effecten op de stabiliteit en tot afkalving, zodanig dat het waterschap, dan wel derden daar hinder van ondervinden.
Gemeente Noordenveld	Aandacht bieden aan communicatie en participatie door onze inwoners		--	Punt 63: Wij verzoeken u aandacht te hebben voor communicatie en participatie door onze inwoners. Onze gemeente heeft communicatie en participatie naar onze inwoners hoog in het vaandel staan. Wij voorzien dat de implementatie van het concept beleid voor inwoners een behoorlijke impact kan hebben. Wij verzoeken u dan ook hier zowel vooraf als tijdens de overgang van de onderhoudsplicht nadrukkelijk aandacht aan te besteden.	Punt 63: Participatie en communicatie staan ook bij het waterschap hoog in het vaandel. Daarom houdt het waterschap gebiedsprocessen door het hele beheergebied. Belanghebbenden worden daarbij geïnformeerd over de gehele opgave en daarnaast is er gelegenheid om de persoonlijke situatie nader te bekijken. Het waterschap nodigt belanghebbenden hier actief voor uit. We begrijpen dat het nieuwe beleid voor sommige particulieren die een oeververdedigingswerk voor hun perceel hebben liggen de nodige impact kan hebben. Tijdens de gebiedsprocessen houden we daar rekening mee.
Gemeente Eemdelta	Ondergrondse 'assets'		--	Punt 64: Wij vragen aandacht voor ondergrondse 'assets' zoals kabels en leidingen. Dit gaat van riolering tot waterleiding en overige nutsvoorzieningen. Deze kunnen naast de watergang gesitueerd zijn, terwijl de eigenaar van deze assets de grond niet in eigendom heeft. De eigenaar van deze assets heeft in veel gevallen wel een belang bij het OVW (in meer of mindere mate);	Punt 64: Dit is een terechte constatering. Deze categorie belanghebbenden is in een aparte paragraaf toegevoegd (§ 4.4.4 Overige belanghebbenden). Aangrenzend eigenaar kunnen naast grond/perceeleigenaren ook eigenaren zijn van de in de zienswijzen bedoelde assets. Zij kunnen dus ook als aangrenzend eigenaar beschouwd kunnen worden en als

					onderhoudsplichtige worden aangewezen. Zij zullen dan ook bij vaststelling van de onderhoudsplicht met de eigenaar van de grond (en in geval van een gedeelde onderhoudsplicht ook met het waterschap) nadere afspraken moeten maken over (de verdeling van de kosten van) het onderhoud. Om die reden zal het waterschap dan ook bij de aanwijzing van de onderhoudsplichtige opnemen dat het om "onderhoudsplichtigen" gaat (tenzij evident is dat er slechts sprake is van één aangrenzend eigenaar). In die gevallen waar het waterschap niet mede onderhoudsplichtige is, moeten afspraken over het onderhoud gemaakt worden door de grondeigenaar en de eigenaar/eigenaren van de assets. Daar zal het waterschap dan niet bij betrokken zijn.
	Notarieel vastgelegde afspraken			Punt 65: Zorg ervoor dat eventuele notarieel vastgelegde afspraken worden achterhaald en meegenomen.	Punt 65: In de zienswijze wordt terecht aangegeven dat in notariële akten onderhoudsafspraken opgenomen kunnen zijn, die mogelijk op grond van het nieuwe beleid gewijzigd moeten worden. Het waterschap is zich daarvan bewust.
	Terugkoppeling bieden			Punt 66: Het is wenselijk om, gedurende het traject, op gezette tijden een terugkoppeling te geven over welke partij/eigenaar wat in eigendom/beheer/onderhoud krijgt/heeft, wat de restlevensduur van desbetreffende objecten is en wat de vervangingskosten daarvan zijn.	Punt 66: Het aanwijzen van een onderhoudsplicht en informeren van aangrenzend eigenaren is maatwerk en gebeurt gefaseerd via gebiedsprocessen. Het waterschap acht het niet opportuun om periodiek openbaar verslag te doen van de individuele gesprekken die hebben plaatsgevonden met aangrenzend eigenaren. Het waterschap zou wel periodiek een update kunnen geven over de stand van zaken van de gebiedsprocessen. De aangrenzend eigenaren worden in de gevallen dat het waterschap mede onderhoudsplichtig is in de gesprekken geïnformeerd over de onderhoudsstaat van het oeververdedigingswerk

					dat voor hun perceel of percelen is aangelegd. In andere gevallen (waterschap is niet mede onderhoudsplichtig) zal alleen globale informatie m.b.t. de kosten worden verstrekt.
	Suggestie			Punt 67: Suggestie: naast de beslisboom ook voorbeelden qua oplossingen (een soort beeldbank) als handreiking maken voor inwoners om hen visueel mee te nemen naar meer NVO-achtige oplossingen.	Punt 67: Wij zijn de komende periode van plan om onze website verder uit te bouwen. We maken hierbij ook gebruik van foto's en illustraties om zaken verder te verduidelijken.
				Punt 68: Suggestie: de term 'eigenaar' kan beter als 'kadastrale perceel eigenaar' worden omschreven.	Punt 68: Het waterschap houdt toch vast aan de term aangrenzend eigenaar. In de tekst wordt middels een voetnoot een korte toelichting gegeven. In de nog aan het beleidskader toe te voegen begrippenlijst zal een nadere toelichting op de term aangrenzend eigenaar worden gegeven.
				Punt 69: Tot slot: een procesvoorstel voor de bureaustudie met betrekking tot vaststelling en toewijzing onderhoudsplichtige: - Oude (papieren)analoge Leggerkaarten WS NZV (eventueel gegevens analoge register) t.a.v. vastgelegde/benoemde onderhoudsplichtige in verleden; - Opvragen kadastrale/koopakte; - Aanwezige aanleg- c.q. watervergunning; - Aanwezige bouwvergunning (bij kademuurconstructie); - Uitzetten kadastrale grens en positie bepalen huidige locatie oeververdedigingswerk; - Overige overeenkomsten onderlinge afspraak t.a.v. onderhoud; - En daarna, als het nog steeds onbekend is, dan pas de toewijzing aan aangrenzende perceeleigenaar.	Punt 69: Voor de onbekende situaties gaan we zorgvuldig te werk . Hiertoe voeren we archiefonderzoek uit, waarbij we op zoek gaan naar bestaande afspraken die zijn vastgelegd in oude leggerbladen, overeenkomsten, notariële akten, vergunningen en verbandschriften. Indien we niets vinden, gaan we bij de huidige aangrenzend eigenaar te rade. Het kan zijn dat de aangrenzend eigenaar zelf wel bekend is met een afspraak die in het verleden gemaakt is. Mocht dit tot niets leiden, dan zal conform het nieuwe beleid een bestaand werk, indien technisch mogelijk, gelegaliseerd worden en een onderhoudsplichtige worden aangewezen. Tegen dit besluit staat bezwaar en beroep open. Echter, we gaan de formele vaststelling van de onderhoudsplicht enkel doorzetten wanneer daarvoor op dit moment een aanleiding is. Van een aanleiding is sprake wanneer: - Het bestaande werk een risico vormt voor een goede waterhuishouding; - Het waterschap als beoogd (mede-)onderhoudsplichtige vanuit zijn rol als

					watersysteembeheerder noodzaak ziet om het werk te vervangen; - De aangrenzend eigenaar het werk wil legaliseren of wil vervangen, waartoe een vergunning noodzakelijk is. N.B. In bouwvergunningen zijn geen onderhoudsplichtigen aangewezen op grond van de Waterschapswet. Daarom achten we de zoektocht naar onderhoudsafspraken in bestaande bouwvergunningen niet opportuun. Verder begrijpen wij uw suggestie niet om tijdens de bureaustudie waarin we onderzoek doen naar bestaande onderhoudsafspraken om de kadastrale grens te bepalen en de positie te bepalen van de locatie van het huidige oeververdedigingswerk. Immers zal hiermee niet een bestaande onderhoudsafpraak bepaald kunnen worden. De kadastrale grens is echter wel relevant als het gaat om het aanwijzen van een onderhoudsplichtige en te bepalen wie in een concreet geval beschouwd wordt als aangrenzend eigenaar. In voorkomende gevallen zal het waterschap namelijk nog tot over de insteek eigenaar zijn, maar spreken we hiervan een stuk 'restgroen' dat niet door het waterschap wordt gebruikt en veelal ogenschijnlijk ofwel feitelijk wordt gebruikt door de daaraan grenzende perceeleigenaar. Het waterschap wordt in die gevallen dan ook niet als aangrenzend eigenaar voor de toepassing van dit beleid beschouwd. Dit gaan we ter verduidelijking in het beleid opnemen.
Dorpsbelangen Aktie'68 en SOGG	Schaderegeling			Punt 70: Gesteld wordt dat de gaswinning en gasopslag in de omgeving Grijpskerk leidt tot toenemende schade op een groot aantal terreinen waaronder beschoeiingen. Aangegeven wordt dat het nodig is dat er een schaderegeling komt voor deze gevallen.	Punt 70: Voor zover wij weten, zorgt de gaswinning/gasopslag in dit deel van het waterschapgebied vooral voor bodemdaling. Bevingsschade is hier van ondergeschikt belang. Ten opzichte van de gaswinning Groningen is de bodemdaling relatief beperkt (4-6 cm met lokale uitschieters naar 10 cm). Voor het waterschap is

					deze bodemdaling vooralsnog geen reden geweest voor het nemen van maatregelen (zoals bijvoorbeeld peilaanpassing). U geeft aan dat er een specifiek op gaswinning gerichte schaderegeling moet komen. Het waterschap is niet voornemens om een specifieke schaderegeling vast te stellen. Wij hebben een algemene regeling voor vergoeding van nadeelcompensatie. Inwoners en bedrijven die bodemdaling gerelateerde schade menen te hebben, kunnen een schadeverzoek indienen bij het waterschap. Het waterschap zal dan beoordelen of er schade is, wat de oorzaak van de schade is en welke maatregelen moeten worden genomen. Ook kan een burger of bedrijf zich wenden tot het IMG (Instituut Mijnbouwschade Groningen).
	<i>Aanpak schade en betrekken bewoners</i>			Punt 71: Aangegeven wordt dat veranderende grondwaterstanden, deels door waterschapbeleid maar ook door gaswinning, nu al grote effecten hebben in onze leefomgeving: verzakkingen bij taluds, zowel in velden als langs oevers, wat voor aangrenzende eigenaren onverwachte problemen betekent. Ook bij bruggen, wegen, dijken, spoorlijnen en oevers, ook in de bebouwde kom met damwanden en kademuuren, zijn effecten van bodembewegingen en trillingen duidelijk waarneembaar. Maar naar de ervaringen van de inwoners in ons Westerkwartier wordt totaal niet gevraagd!	Punt 71: Wij zijn ervan op de hoogte dat op een groot aantal plaatsen in het beheergebied sprake is van verminderde kwaliteit van oevers en oeververdedigingswerken. Het is van belang dat de partij die verantwoordelijk is voor het onderhoud tijdig overgaat tot herstel of vervanging. Het is echter niet voor iedereen duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit gaan wij samen met de inwoners, bedrijven, gemeenten en provincies uitzoeken in de zogenaamde gebiedsprocessen. Hiervoor is het wel nodig dat er duidelijke uitlegbare regels zijn. Het nieuwe beleidskader zorgt daarvoor. Wanneer we dit in uw omgeving gaan doen, is nog niet bekend. Bij urgente zaken, kunnen inwoners of bedrijven contact opnemen met het waterschap.
	<i>Infrasone grondtrillingen leiden tot toenemende schade</i>			Punt 72: U geeft aan een ander beeld te hebben bij de officiële rapportages over groundbewegingen en grondverzakkingen. U stelt dat infrasone grondtrillingen zouden leiden tot toenemende schade.	Punt 72: Wij kunnen uw beweringen over groundbewegingen en infrasone trillingen niet staven. Wij baseren ons op de rapportages en adviezen van het kennisinstituut TNO en het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). Wij zien in

					uw gebied geen afwijkend beeld voor wat betreft de schade aan oevers, oeververdedigingen en andere constructies.
	Schade door mijnbouw			Punt 73: U geeft aan dat in het beleidskader niet geregeld wordt waar betrokkenen op moeten letten bij onverwachte mijnbouweffecten en verzakkingen door veranderende bodemstructuren vanuit diepe ondergrond.	Punt 73: In paragraaf 3.2.3 van het beleidskader wordt aandacht besteed aan de factoren die leiden tot aantasting van oeververdedigingswerken. Bodemdaling of maatregelen om bodemdaling te compenseren kunnen bijdragen aan schade. Het is onze ervaring dat schade hoofdzakelijk optreedt bij relatief grote peilverlagingen waarbij de houten funderingen in contact kunnen komen met zuurstof en dan door paalrot kunnen worden aangetast. In de omgeving van Grijskerk is dit naar onze mening niet aan de orde. Dit neemt niet weg dat inwoners altijd schade kunnen melden bij het waterschap of het IMG ⁴ .
	Wie draait op voor schade aan waterwerken en oevers?			Punt 74: U geeft aan dat de schades aan waterwerken en oevers toenemen. U stelt de vraag of aanwonenden moeten opdraaien voor dit schadeherstel.	Punt 74: Het waterschap voert het beheer over zo'n 2600 km aan watergangen. Het klopt dat er oevers en oeververdedigingen zijn die in slechte staat van onderhoud verkeren. Zoals ook in paragrafen 3.1.3 en 3.2.3 van het beleidskader is aangegeven zijn de oorzaken van de achteruitgang van oevers en oeververdedigingen divers. Bodemdaling kan een rol spelen. Het is onze ervaring dat in de praktijk vaak andere factoren ook een rol spelen, zoals: veroudering, belasting van de oevers, achterstallig onderhoud, etc. Bij gevaarlijke situaties raden wij aan om dit te melden bij het waterschap. Ook tijdens de gebiedsprocessen is het mogelijk om met ons in gesprek te gaan over de kwaliteit van de oevers en oeververdedigingen.
	Waterschap gaat voorbij aan problemen in de regio voor Instituut Mijnbouwschade Groningen			Punt 75: U geeft aan het gevoel te hebben dat de zorgen van inwoners niet doordringen bij beide waterschappen en dat ook het beleid oeververdedigingswerken voorbijgaat aan de problemen in de regio.	Punt 75: Het waterschap kent de zorgen die in het gebied leven. Zoals hiervoor aangegeven, schat het waterschap de risico's van de gaswinning/gasopslag voor het beheer van het watersysteem anders in.

					Het beleidskader oeververdedigingen gaat over meer dan schade door bodemdaling en bevingen. Dat betekent niet dat inwoners en bedrijven niet bij ons terecht kunnen met vragen over schade. Schades kunnen altijd bij ons worden gemeld en het waterschap zal dan samen met de inwoners bekijken of er inderdaad sprake is van schade, wat de oorzaak van de schade is en wat de mogelijke vervolgstappen zijn.
--	--	--	--	--	--